

**KHẢO SÁT ẢNH HƯỞNG CỦA MẠNG XÃ HỘI
ĐẾN HÀNH VI ỨNG XỬ CỦA SINH VIÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC, ĐẠI HỌC HUẾ**

Lê Thanh Ngân

Khoa Xã hội học, Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế

Email: thanhngan.rna411@gmail.com

Ngày nhận bài: 31/10/2022; ngày hoàn thành phản biện: 7/11/2022; ngày duyệt đăng: 26/6/2023

TÓM TẮT

Nhờ sự phát triển không ngừng của khoa học – kỹ thuật cùng với tốc độ hiện đại hóa mà các phương tiện thông tin đại chúng ngày càng được sử dụng rộng rãi trên cả nước, đặc biệt là các loại hình mạng xã hội như Facebook, Instagram, Youtube v.v. Sinh viên là đối tượng sử dụng mạng xã hội đông đảo và phổ biến, vì vậy bài báo tập trung phân tích thực trạng sử dụng mạng xã hội của sinh viên Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế hiện nay, cũng như phân tích ảnh hưởng tích cực và tiêu cực của mạng xã hội đến các hành vi ứng xử của sinh viên. Dựa trên kết quả nghiên cứu, bài viết đề xuất một số khuyến nghị nhằm hạn chế các tác động tiêu cực mà mạng xã hội mang lại cho họ.

Từ khóa: Mạng xã hội, sinh viên, ảnh hưởng tích cực và tiêu cực, hành vi ứng xử.

1. MỞ ĐẦU

Internet và sự ra đời của mạng xã hội đã và đang làm thay đổi cuộc sống người dân Việt Nam, chúng ta được tiếp cận với những nền văn minh và tiến bộ của nhân loại bởi những lợi ích mà nó mang lại. Vì thế, mạng xã hội trở thành một công cụ không thể thiếu trong cuộc sống hằng ngày của mọi người trong xã hội, đặc biệt là giới trẻ. Theo thống kê của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch năm 2020, Việt Nam là quốc gia đứng thứ 18 thế giới về tỷ lệ người dân sử dụng internet và là một trong 10 nước có lượng người dùng Facebook và YouTube cao nhất thế giới, trong đó thanh, thiếu niên chiếm tỷ lệ khá lớn [4].

Mạng xã hội nhận được rất sự yêu thích sử dụng đối với giới trẻ vì công cụ này có thể giúp họ trở thành những công dân của thời đại công nghệ số bằng cách cập nhật nhanh các thông tin về học tập hay văn hóa xã hội, giúp họ thỏa mãn về khía cạnh giải trí, kết nối bạn bè v.v. Không nằm ngoài xu thế đó, sinh viên cũng một nhóm đối tượng

rất thường xuyên sử dụng công cụ mạng xã hội hiện nay chính vì những tính năng quá tiện lợi và gần gũi của công cụ này. Sinh viên là nhóm đối tượng dễ dàng tiếp cận công nghệ và bắt nhịp xu hướng nhanh nhất. Hơn nữa, họ được tự do sử dụng mạng xã hội mà có ít hoặc không chịu sự kiểm soát của phụ huynh, nên việc sử dụng mạng xã hội đã tác động rất lớn đến cuộc sống của nhóm đối tượng này, đặc biệt là trong lối ứng xử của họ. Vì sao phải nghiên cứu tác động của công cụ này đến văn hóa ứng xử của sinh viên hiện nay [1]?

Văn hóa ứng xử là một thành tố của văn hóa, có thể nhìn vào cách ứng xử của mỗi cá nhân để đánh giá sự phát triển của xã hội. Từ trước đến nay, văn hóa ứng xử được coi là sản phẩm của quá trình xã hội hóa, được xây dựng từ các chuẩn mực xã hội, sự xuất hiện của mạng xã hội có khả năng phá vỡ những chuẩn mực xã hội và thay đổi lối ứng xử. Sự “phá vỡ” này có hai khía cạnh cần được quan tâm, đó là sự thay đổi văn hóa ứng xử theo chiều hướng tích cực và thay đổi theo chiều hướng tiêu cực. Hiện nay, đã có một số nghiên cứu và rất nhiều bài báo đề cập về vấn đề này cho thấy xã hội đang rất quan tâm đến vấn đề mạng xã hội và giới trẻ, tuy nhiên vẫn chưa có một nghiên cứu cụ thể về vấn đề này. Vì thế, chúng tôi chọn chủ đề: “Ảnh hưởng của mạng xã hội đến văn hoá ứng xử của sinh viên Đại học Huế hiện nay” để khai thác sâu hơn về tác động của mạng xã hội thông qua phân tích cách giao tiếp và cách thể hiện, hành vi trong xã hội của sinh viên Đại học Huế hiện nay.

2. NỘI DUNG

2.1 Thực trạng sử dụng mạng xã hội của sinh viên trường Đại học Khoa học, Đại học Huế

Mạng xã hội đang ngày càng trở nên gần gũi, đem đến rất nhiều tiện ích cho người dùng, đặc biệt là thế hệ trẻ. Mạng xã hội được sinh viên ưa chuộng sử dụng hiện nay gồm có Facebook, Zalo, Instagram, Youtube, đặc biệt là Facebook [2]. Theo khảo sát với 150 sinh viên là người dùng mạng xã hội thì có tới 140 sinh viên sử dụng Facebook, tiếp theo là Zalo với 101 sinh viên sử dụng, 99 sinh viên chọn Youtube và 83 sinh viên chọn Instagram và một số sinh viên còn sử dụng thêm các loại mạng xã hội khác như Tiktok, Douyin, Telegram, Twitter. Có thể thấy rằng, hầu hết các sinh viên hiện đang sử dụng một hay nhiều loại mạng xã hội khác nhau.

Bảng 1: Thời gian sử dụng mạng xã hội của sinh viên

Thời gian sử dụng	SL	%
Dưới 1 tiếng	9	6
Từ 1 - 3 tiếng	44	29.3
Trên 3 - 5 tiếng	57	38

Trên 5 - 7 tiếng	23	15.3
Trên 7 tiếng	18	12
Tổng	150	100

(Nguồn: Kết quả xử lý số liệu khảo sát năm 2022)

Về thời gian sử dụng, bảng 1 cho thấy tỉ lệ sử dụng mạng xã hội của sinh viên từ 3-5 tiếng là cao nhất (chiếm 38%), từ 1-3 chiếm tỉ lệ cao thứ hai (chiếm 29,3%) và thời gian sử dụng trên 5 tiếng chiếm 27,5%. Dù sinh viên sử dụng mạng xã hội ở mức trung bình từ 1-3 tiếng và 3-5 tiếng có tỉ lệ cao, nhưng thời gian sử dụng từ 5-7 tiếng và trên 7 tiếng cũng chiếm đến 27,5% cho thấy một bộ phận sinh viên có dấu hiệu nghiện mạng xã hội đáng báo động. Để tìm hiểu thực trạng nghiện mạng xã hội của một số sinh viên, chúng tôi tiến hành phỏng vấn những trường hợp sử dụng mạng xã hội trên 7 tiếng: “Em thường không rời điện thoại được, cứ có thời gian là em lại lên mạng chủ yếu lướt Facebook, lướt chán em lại xem mấy clip trên Youtube rồi lại coi Tiktok. Kiểu thành thói quen rồi, cứ hở ra là em lại cầm điện thoại thôi, không dùng cứ bút rút, khó chịu trong người ạ” (Sinh viên năm 2, Khoa Báo chí – Truyền thông)

“Em sử dụng mạng xã hội có thể trên 7 tiếng ạ, bởi vì em học công nghệ thông tin nên thời gian em sử dụng máy tính rất nhiều, kiến thức em phải tìm hiểu thêm trên mạng chủ yếu là qua Youtube, các group lập trình trên các forum hoặc Facebook” (Sinh viên năm 1, Khoa Công nghệ thông tin).

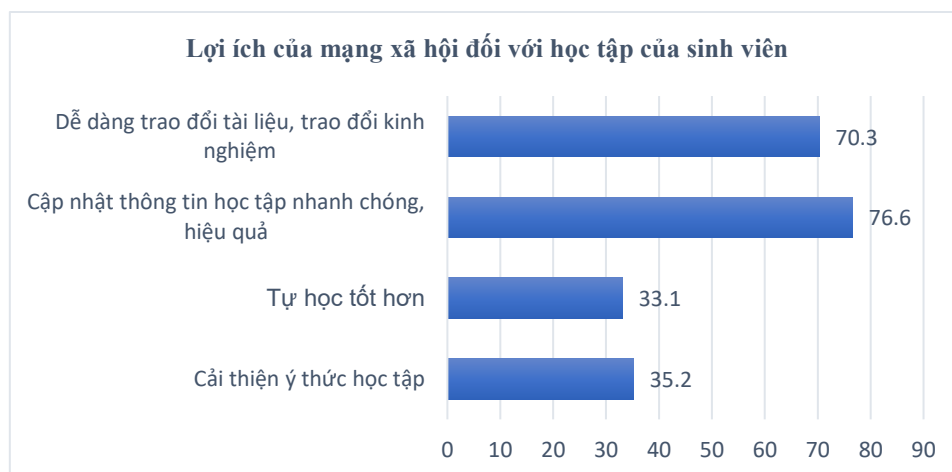
Mục đích sử dụng của sinh viên đối với mạng xã hội rất đa dạng, chủ yếu sử dụng nền tảng mạng xã hội Facebook và Youtube. Đa số các bạn sinh viên được hỏi sử dụng mạng xã hội với mục đích trao đổi kinh nghiệm kiến thức, mở rộng mối quan hệ, có thêm nhiều hiểu biết về xã hội chủ yếu trên nền tảng Facebook, giải trí, giải trí, và kinh doanh chủ yếu trên nền tảng Youtube với 60/150 trường hợp.

2.2 Ảnh hưởng của mạng xã hội đến hành vi ứng xử

Sau khi phân tích thực trạng sử dụng mạng xã hội của sinh viên hiện nay, ta có thể thấy mạng xã hội trở thành một công cụ không thể thiếu để phục vụ cho học tập và cuộc sống của họ. Như vậy, chúng ta cần tìm hiểu những tác động tích cực cũng như tiêu cực của mạng xã hội đến với sinh viên.

2.2.1 Ảnh hưởng tích cực của mạng xã hội đến hành vi ứng xử của sinh viên

Nói về sự tác động tích cực từ mạng xã hội đến hoạt động học tập của sinh viên cho kết quả sau:

Biểu đồ 1: Lợi ích của mạng xã hội đối với học tập của sinh viên

(Nguồn: Kết quả xử lý số liệu khảo sát năm 2022)

Biểu đồ 1 cho thấy lợi ích lớn nhất mà mạng xã hội đem lại đó là giúp sinh viên cập nhật thông tin học tập nhanh chóng, hiệu quả với 111/150 trường hợp, tiếp theo đó là mạng xã hội giúp sinh viên dễ dàng trao đổi tài liệu, trao đổi kinh nghiệm với 102/150 trường hợp. Bên cạnh đó, mạng xã hội cũng hỗ trợ một bộ phận sinh viên cải thiện ý thức học tập và tự học tốt hơn. Thật vậy, sự phát triển nhanh chóng của khoa học kỹ thuật và sự cải tiến của các nền tảng mạng xã hội đã đem lại rất nhiều cho người sử dụng đặc biệt là việc tìm kiếm và truyền tải thông tin nhanh chóng. Đây là công cụ hữu ích và thiết thực giúp cho quá trình học tập của sinh viên được cải thiện hơn: “Hồi mới chơi Facebook em chỉ nghĩ nó là nơi giải trí thôi, cập nhật trạng thái của mình mỗi ngày nhưng từ khi vào Đại học em thấy nó rất có ích ấy, em có thể nhắn tin cho bạn bè, thầy cô hoặc vào page của trường, của đoàn để thắc mắc chuyện học tập mà không cần gặp trực tiếp” (SV năm 1, Khoa Xã hội học và Công tác xã hội).

Mạng xã hội là một kho tàng các kiến thức, kinh nghiệm về đời sống kinh tế - xã hội nhờ đó sinh viên được tiếp cận nhiều hơn với thế giới quan bên ngoài qua những nội dung được đăng tải qua mạng xã hội. “Em thường trao đổi thông tin học tập thông qua các group trên Messenger của Facebook, thấy tiện lắm! Ngoài ra em còn có thể xem tin tức về các sự kiện xã hội trên Facebook, Youtube, Tiktok nhờ vậy mà mình không bị lạc hậu mà còn có thêm kiến thức thực tế để làm bài tốt hơn ạ” (Sinh viên năm 2, Khoa Báo chí – Truyền thông).

Bên cạnh việc hỗ trợ đối với hành vi học tập của sinh viên thì mạng xã hội cũng giúp sinh viên cải thiện kỹ năng giao tiếp.

Bảng 2: Đánh giá của sinh viên về ảnh hưởng của mạng xã hội đến khả năng giao tiếp của sinh viên

Đánh giá	Số lượng	Tỷ lệ (%)
Rất cải thiện	45	30
Có cải thiện	72	48
Không cải thiện	23	15.3
Không thậm chí cản trở khả năng giao tiếp	10	6.7
Tổng	150	100

(Nguồn: Kết quả xử lý số liệu khảo sát năm 2022)

Theo nghiên cứu cho thấy mạng xã hội có ảnh hưởng tích cực đến khả năng giao tiếp của sinh viên, trong bảng 2 có tới 48% sinh viên cho rằng rất cải thiện, có 30% cho rằng có sự cải thiện, và chỉ có 15,3% cho rằng không cải thiện và rất ít sinh viên cho rằng mạng xã hội cản trở đến khả năng giao tiếp của họ 6.7%. Bởi vì mạng xã hội còn giúp cho sinh viên được giao lưu nhiều hơn, được mở rộng mối quan hệ nên khi sử dụng sẽ đem lại lợi ích về khả năng giao tiếp cho sinh viên. “*Khi sử dụng Facebook em quen được nhiều bạn bè hơn, sống cũng cởi mở hơn. Bên cạnh đó, em cũng thường xuyên xem các video trên Youtube*” (Sinh viên năm 1, Khoa Xã hội học và Công tác xã hội)

Như vậy, có thể thấy mạng xã hội đem đến những tiện ích cho sinh viên về mặt học tập như có thể trao đổi thông tin và cập nhật kiến thức, kinh nghiệm một cách nhanh chóng. Bên cạnh đó, mạng xã hội còn mang lại cơ hội trong giao tiếp như mở rộng mối quan hệ và cải thiện khả năng giao tiếp cho các bạn.

2.2.2 Ảnh hưởng tiêu cực của mạng xã hội đến hành vi ứng xử của sinh viên

Bên cạnh những ảnh hưởng tích cực, mạng xã hội cũng đem đến những tác động tiêu cực đối với hành vi học tập và giao tiếp của sinh viên [3].

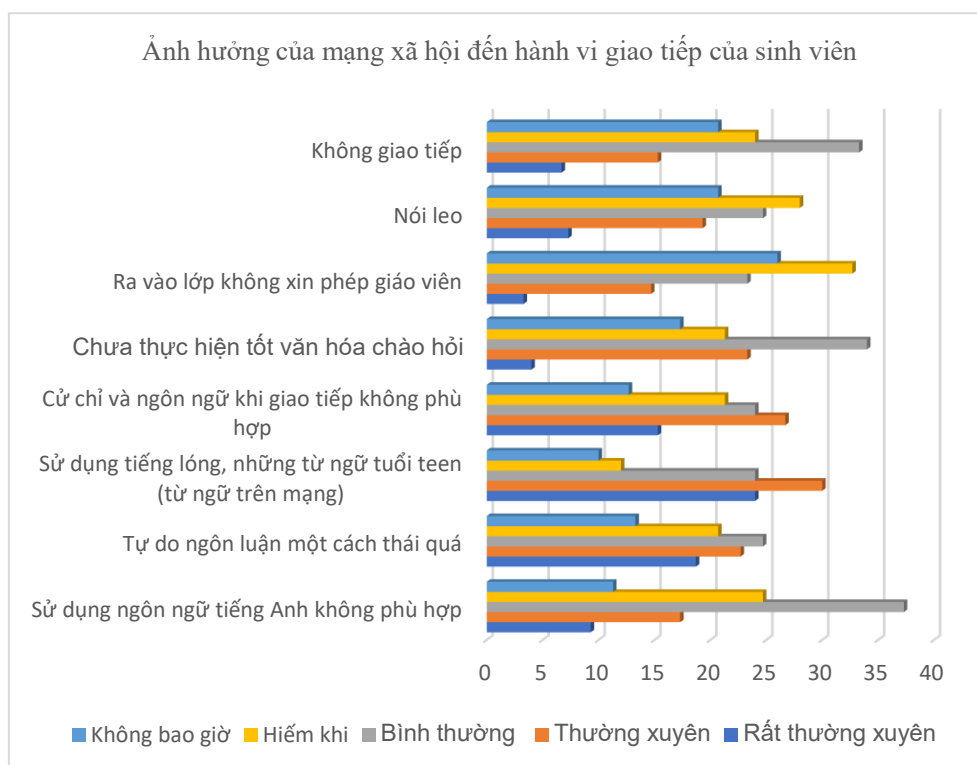
Đối với hành vi học tập, theo khảo sát các hành vi vi phạm quy định của nhà trường do ảnh hưởng của mạng xã hội bao gồm: Đi học muộn, nhờ người đi điểm danh, làm việc riêng trong giờ học, ngủ gật, sử dụng điện thoại trong giờ học và gian lận trong thi cử thì những vi phạm sinh viên đánh giá là rất thường xuyên và thường xuyên đó là hành vi đi học muộn với 62/150 trường hợp, làm việc riêng trong giờ học, ngủ gật với 75/150 trường hợp và sử dụng điện thoại trong giờ học có bình chọn cao nhất với 80/150 trường hợp. Khi được hỏi về những lần vi phạm quy định do lạm dụng mạng xã hội trong giờ học, sinh viên cho biết: “*Em có vi phạm vì sử dụng điện thoại trong giờ, em ngồi ở cuối lớp nên không được tập trung vào bài thuyết trình của các bạn nên em lấy điện thoại ra xem Tiktok cô xuống mà em không biết thế là em suýt bị cô thu điện thoại, bị khiển trách trước lớp em cũng khá xấu hổ ạ*” (Sinh viên năm 2, Khoa Báo chí – Truyền thông).

Từ số liệu từ khảo sát và trường hợp phỏng vấn ta thấy rằng việc sử dụng điện thoại trong giờ học đang ngày càng nhiều hơn, hành vi này vi phạm quy định không làm việc riêng trong giờ học làm ảnh hưởng đến học tập của người vi phạm còn ảnh hưởng đến tiến độ học tập của những sinh viên khác.

“Có một vài lần do chơi điện thoại khuya nên em ngủ quên thế là đến lớp muộn hoặc bỏ tiết luôn ạ vì dậy không nổi” (Sinh viên năm 1, Khoa Xã hội học và Công tác xã hội).

Việc lạm dụng mạng xã hội để giải trí hoặc giết thời gian đã làm ảnh hưởng đến hành vi học tập dẫn đến kết quả học tập cũng sẽ bị ảnh hưởng khi sử dụng nhưng không quản lý được thời gian của mình.

Bên cạnh những ảnh hưởng tiêu cực đến hành vi học tập thì mạng xã hội còn ảnh hưởng đến hành vi giao tiếp của sinh viên. Khi các bạn lạm dụng mạng xã hội thì sẽ có những ảnh hưởng tiêu cực sau đây:

Biểu đồ 2: Ảnh hưởng của mạng xã hội đến hành vi giao tiếp của sinh viên

(Nguồn: Kết quả xử lý số liệu khảo sát năm 2022)

Theo biểu đồ 2, những hành vi vi phạm nội quy trong lớp học rất thường xuyên và thường xuyên do sinh viên bình chọn cao lần lượt là sử dụng tiếng lóng, những từ ngữ tuổi teen (từ ngữ trên mạng) với 54%, cử chỉ và ngôn ngữ không phù hợp chiếm 50% và tự do ngôn luận thái quá cũng là một vấn đề cần quan tâm khi chiếm 42%. Như vậy, mạng xã hội chủ yếu ảnh hưởng đến giao tiếp của sinh viên ở khía cạnh cách sử dụng

và thái độ sử dụng ngôn ngữ được tiếp thu trên mạng áp dụng vào môi trường học tập khi các bạn lạm dụng mạng xã hội để thể hiện bản thân và không kiểm soát được những cử chỉ, hành vi của bản thân.

3. KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ

Từ những kết quả nghiên cứu cho thấy tất cả sinh viên tham gia phỏng vấn đều sử dụng mạng xã hội, phần lớn là sử dụng công cụ Facebook, Youtube với nhiều mục đích khác nhau mà chủ yếu là để tìm kiếm thông tin và kết nối bạn bè. Đa số sinh viên sử dụng mạng xã hội thời gian từ 3 tiếng trở lên nên việc sử dụng mạng xã hội sẽ có ảnh hưởng đến học tập và cuộc sống của sinh viên là một sự thật khách quan. Về mặt tích cực, mạng xã hội giúp sinh viên có thể dễ dàng trao đổi tài liệu, trao đổi kinh nghiệm và cập nhật thông tin học tập nhanh chóng hiệu quả. Bên cạnh đó, mạng xã hội còn giúp sinh viên cải thiện kỹ năng giao tiếp tốt hơn. Về mặt tiêu cực, việc sử dụng mạng xã hội làm cho sinh viên không thể quản lý thời gian của mình làm ảnh hưởng đến việc học tập dẫn đến các vi phạm nội quy của trường học.

Để sử dụng mạng xã hội có hiệu quả và hạn chế những tác động tiêu cực mà nó mang lại thì trước hết sinh viên nói riêng, người dùng mạng xã hội nói chung cần nâng cao kỹ năng quản lý thời gian của mình hiệu quả. Cần phân chia thời gian học tập và thời gian sử dụng mạng xã hội để tránh sử dụng mạng xã hội quá nhiều ảnh hưởng đến sức khỏe và học tập.

Thứ hai, lựa chọn và biết cách chọn lọc những thông tin phù hợp để phục vụ cho bản thân; không lạm dụng những ngôn ngữ trên mạng; tránh để các thông tin tiêu cực, những trang mạng không lành mạnh ảnh hưởng đến đời sống và hành vi của sinh viên.

Thứ ba, về phía Nhà trường cần có những bộ quy tắc ứng xử để bắt buộc sinh viên cần cư xử văn minh hơn trong quá trình học tập, công tác ở Trường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hoàng Thị Ngọc, Lê Ngọc Phương (2018). *Ảnh hưởng của mạng xã hội đến hoạt động học tập của sinh viên trường Đại Học Sư Phạm Kỹ Thuật Hưng Yên*, Trường Đại học Sư Phạm Hưng Yên.
- [2] Jeanna Mastrodicasa (2013). *The Impact of Social Media on College Students*, Journal of College and Character
- [3] Nguyễn Lan Nguyên (2020). *Ảnh hưởng của việc sử dụng mạng xã hội Facebook đến học tập và đời sống của sinh viên hiện nay*. Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội.

- [4] Vụ Gia đình, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch (2020). *Thực trạng tác động của Internet, thiết bị công nghệ đối với thanh, thiếu, nhi ở Việt Nam hiện nay*, website: <http://giadinh.bvhttdl.gov.vn/thuc-trang-tac-dong-cua-internet-thiet-bi-cong-nghe-doi-voi-thanh-thieu-nhi-o-viet-nam-hien-nay/>.

SURVEYING THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKS ON BEHAVIOR OF STUDENTS OF THE UNIVERSITY OF SCIENCE, HUE UNIVERSITY

Le Thanh Ngan

Faculty of Sociology and Social Work, University of Sciences, Hue University

Email: thanhngan.rna411@gmail.com

ABSTRACT

Thanks to the continuous development of science and technology along with the pace of modernization, mass media is increasingly widely used across the country, especially different types of social networks such as Facebook, Facebook, Instagram, YouTube, etc. Since students are the widespread and common user group of social media, the article focuses on analyzing the status of using social networks of students from the University of Sciences, Hue University, as well as analyzing the positive and negative impacts of social networks on student behaviors. Based on the research findings, the paper will propose some recommendations to mitigate the negative effects of social networks towards students.

Keywords: Behavior, positive and negative effects, social networks, students.

Lê Thanh Ngan sinh ngày 04/11/1992 tại Quảng Trị. Bà tốt nghiệp cử nhân chuyên ngành Xã hội học tại trường Đại học Khoa học, ĐH Huế năm 2014, tốt nghiệp thạc sĩ chuyên ngành Khoa học và Chính sách Xã hội năm 2019 tại trường Đại học Nguyên Trí, Đà Loan, Trung Quốc. Hiện nay, bà đang công tác tại Trường Đại học Khoa học, Đại học Huế.

Lĩnh vực nghiên cứu: Giới và phát triển, phát triển cộng đồng